

BELGISCHE SENAAT

COMMISSIEVERGADERING VAN 19 JULI 1945.

Verslag van de Commissie van Justitie, belast met het onderzoek der vraag tot schorsing van de parlementaire onschendbaarheid van den h. Edmond Van Dieren.

SÉNAT DE BELGIQUE

RÉUNION DU 19 JUILLET 1945.

Rapport de la Commission de la Justice chargée d'examiner la demande de levée de l'immunité parlementaire de M. Edmond Van Dieren.

Aanwezig : de hh. ROLIN, voorzitter; ANDRÉ, DISIÈRE, FLAGEY, GUINOTTE, ROMBAUT, VAN REMOORTEL, VAN ROOSBROECK en VERMEYLEN, verslaggever.

MEVROUWEN, MIJNE HEEREN,**Voorwerp van de vraag.**

Bij brief van 2 Juni 1945, heeft de advocaat-generaal bij het Krijgshof, Van Houdte, handelend voor den Auditeur-Generaal, tot den h. Voorzitter van den Senaat een vraag gericht tot schorsing der parlementaire onschendbaarheid van den h. senator Ed. Van Dieren, op grond van ernstige vermoedens van inbreuken op de artikelen 275 en 278, 121bis en 118bis van het Strafwetboek, die tegen hem werden vastgesteld.

**

Grondslag van de vraag.

De feiten, zooals zij worden aangevoerd door het Parket van het Krijsgerecht, kunnen worden samengevat als volgt :

1^o Op 1 Juli 1940, zou de h. Van Dieren in het openbaar een kaakslag hebben toegediend aan den h. Auditeur-Generaal Ganshof van der Meersch waardoor hij zich schuldig maakte aan geweld en smaad jegens een

MESDAMES, MESSIEURS,**Objet de la demande.**

Par lettre du 2 juin 1945, l'Avocat-Général près la Cour militaire Van Houdte, agissant pour l'Auditeur-Général, a adressé à M. le Président du Sénat une demande de levée de l'immunité parlementaire de M. le Sénateur Edmond Van Dieren, en raison de graves indices d'infractions aux articles 275 et 278, 121bis et 118bis du Code pénal relevées contre lui.

**

Fondement de la demande.

Les faits, tels qu'ils sont allégués par le Parquet militaire, peuvent se résumer comme suit :

1^o Le 1^{er} juillet 1940, M. Van Dieren aurait giflé publiquement M. l'Auditeur-Général Ganshof van der Meersch, se rendant coupable ainsi de violence et d'outrage envers un magistrat de l'ordre judiciaire dans l'exercice ou à

magistraat van de rechterlijke orde, in de uitoefening of naar aanleiding van de uitoefening van zijn ambt.

2^o op 20 Juni 1940, zou de h. Van Dieren, samen met den h. Romsée, klacht hebben neergelegd in handen van den h. Procureur-Generaal bij het Hof van Beroep te Brussel, tegen een zeker aantal personen, en inzonderheid tegen den h. Auditeur-Generaal Ganshof van der Meersch, uit hoofde van smaad jegens den Koning, schending van de Grondwet en, wat meer in het bijzonder den h. Ganshof van der Meersch betreft, van schending der individueele vrijheid van een zeker aantal burgers, klacht welke vergezeld ging van een dusdanige ruchtbaarheid dat zij een aanklacht bij den vijand zou hebben beteekend.

3^o op 11 Augustus 1940, zou de h. Van Dieren een plechtigheid van huldebetoon aan Dr Borms hebben bijgewoond in den Koninklijken Munt-schouwburg te Brussel.

Op hetzelfde tijdstip, zou hij zijn instemming hebben betuigd met de Nieuwe Volksbeweging waarvan het V.N.V. het initiatief had genomen. Op 26 Augustus 1940, op de algemeene vergadering van de Nationale Bank, zou hij, na de openbare meening door de pers te hebben voorbereid, getracht hebben de afwezige leiders van de Bank te vervangen door nieuwe titularissen, die de nieuwe orde gunstig gezind waren.

Op 28 Augustus 1941, zou hij het V.N.V. hebben betrokken bij de klachten, ingediend door zijn cliënten Tollenaere en Mermans, tegen den h. Auditeur-Generaal, waardoor hij deed blijken van zijn intieme betrekkingen met deze partij.

Op 31 Augustus 1941, zou hij, op de Groote Markt te Brussel, een politieke manifestatie hebben bijgewoond, verkapt onder den dekmantel van cultureel zangfeest.

Op 7 Februari 1942, zou hij aanwezig geweest zijn op de lijkplechtig-

l'occasion de l'exercice de ses fonctions;

2^o Le 20 juin 1940, M. Van Dieren aurait, conjointement avec M. Romsée, déposé plainte entre les mains de M. le Procureur-Général près la Cour d'appel de Bruxelles contre un certain nombre de personnes, et notamment contre M. l'Auditeur-Général Ganshof van der Meersch du chef d'outrage au Roi, de violation de la Constitution et, en ce qui concerne M. Ganshof van der Meersch plus particulièrement, d'atteinte à la liberté individuelle d'un certain nombre de citoyens, — plainte accompagnée d'une publicité telle qu'elle aurait constitué une dénonciation à l'ennemi;

3^o Le 11 août 1940, M. Van Dieren aurait assisté à une cérémonie d'hommage au Dr Borms au Théâtre Royal de la Monnaie à Bruxelles.

A la même époque, il aurait donné son adhésion au « Nouveau Mouvement Populaire » dont le V.N.V. avait pris l'initiative.

Le 26 août 1940, à l'assemblée générale de la Banque Nationale, il aurait tenté, après avoir préparé l'opinion par la presse, de substituer aux dirigeants absents de la Banque de nouveaux titulaires favorables à l'ordre nouveau.

Le 28 août 1941, il aurait associé le V.N.V. aux plaintes introduites par ses clients Tollenaere et Mermans contre M. l'Auditeur-Général, accusant ainsi ses rapports intimes avec ce parti.

Le 31 août 1941, il aurait assisté, à la Grand'Place de Bruxelles, à une manifestation politique déguisée sous les dehors d'une fête musicale.

Le 7 février 1942, il aurait assisté aux funérailles du SS. Obersturm-

heden van SS. Obersturmführer Reimond Tollenaere en, op 23 October 1943, op een jaarmis ter nagedachtenis van Staf De Clercq, leider van het V.N.V.

Door deze feiten, afzonderlijk of in hun geheel genomen, zou de h. Van Dieren de politiek of de plannen van den vijand hebben in de hand gewerkt.

* * *

Aangevoerde bewijsgronden.

De beweringen van den h. Auditeur-Generaal zijn gestaafd door persuitreksels van het tijdstip waarop de ten laste gelegde feiten zich zouden hebben voorgedaan. De feiten van verstandhouding tusschen den h. Van Dieren en het V. N. V. zijn gestaafd door twee brieven door den h. Van Dieren gericht de eene, aan den h. Timmermans de andere, aan den h. Van den Berghe, op 28 Augustus 1941 en twee brieven door den h. Mermans gestuurd, de eene aan den h. Van den Berghe, de andere aan de Propagandastelle, op 27 September 1941.

* * *

Werkzaamheden van de Commissie.

In het bezit gesteld van de aanvraag op 5 Juni 1945, door den h. Voorzitter van den Senaat, ging de Commissie van Justitie, bij hoogdringendheid bijeengeroepen denzelfden dag, over tot een eerste gedachtenwisseling en duidde als verslaggever aan den h. Vermeulen.

De h. Van Dieren, die zich aanbood ter vergadering der Commissie op 12 Juni, vroeg de wraking, in hoedanigheid van verslaggever, van den h. Vermeulen en deed mondeling zijn opmerkingen gelden strekkende tot de weigering der schorsing van de parlementaire onschendbaarheid.

führer Reimond Tollenaere et le 23 octobre 1943 à une messe anniversaire à la mémoire de Staf De Clercq, chef du V. N. V.,

faits par lesquels, pris isolément ou dans leur ensemble, M. Van Dieren aurait servi la politique ou les desseins de l'ennemi.

* * *

Eléments de preuve invoqués.

Les allégations de M. l'Auditeur-Général sont étayées par des extraits de la presse de l'époque où se seraient produits les faits incriminés. Les faits de collusion entre M. Van Dieren et le V. N. V. sont appuyés par deux lettres adressées par M. Van Dieren, l'une à M. Timmermans, l'autre à M. Van den Berghe, le 28 août 1941, et deux lettres adressées par M. Mermans, l'une à M. Van den Berghe, l'autre à la Propagandastelle, le 27 septembre 1941.

* * *

Travaux de la Commission.

Saisie de la demande le 5 juin 1945, par M. le Président du Sénat, la Commission de la Justice, réunie d'urgence le même jour, procéda à un premier échange de vues et désigna comme rapporteur M. Vermeulen.

M. Van Dieren s'étant présenté à la séance du 12 juin de la Commission, demanda la récusation en qualité de rapporteur de M. Vermeulen et présenta verbalement ses observations tendant au refus de la levée de l'immunité parlementaire.

De Commissie, beslissende bij eenstemmigheid der aanwezige leden, (1) terwijl de hh. Van Dieren en Vermeylen zich onthielden, oordeelde dat er geen aanleiding bestond tot wraking van den verslaggever.

Op voorstel van den h. Van Dieren, besloot zij eensgezind dat de h. Van Dieren, samen met zijn persoonlijk dossier, een nota zou indienen betreffende de vraag waarvan hij het voorwerp was, welke nota door de Commissie zou worden besproken, buiten zijn aanwezigheid, trouwens volgens een vast gebruik.

Bijeengekomen op 26 Juni, belastte de Commissie, na bespreking der nota van den h. Van Dieren, haar verslaggever een voor-ontwerp van verslag op te maken, dat aan den h. Van Dieren zou worden gestuurd in denzelfden vorm als zijn nota van verweer, ten einde hem toe te laten er zijn eventueele opmerkingen nog te doen op gelden. De Commissie oordeelde eenparig dat er aanleiding toe bestond de parlementaire onschendbaarheid van den h. Van Dieren te schorsen (2).

Op 3 Juli, gaf de verslaggever kennis van zijn nota aan de Commissie, die eensgezind de besluiten er van aannamen, onder voorbehoud van enkele formele wijzigingen gevraagd door sommige leden, den verslaggever machtigde dit ontwerp mede te deelen aan den betrokkene (3).

Daar de h. Van Dieren wegens zijn gezondheidstoestand vroeg dat de vergadering der Commissie belegd voor 10 Juli zou worden verdaagd, bepaalde de Commissie een nieuwe vergadering op 17 Juli te 10 uur, doch wegens de

La Commission, statuant à l'unanimité des membres présents (1), MM. Van Dieren et Vermeylen s'abstenant, estima n'y avoir pas lieu à récusation du rapporteur.

Sur proposition de M. Van Dieren, elle décida unanimement que M. Van Dieren déposerait, avec son dossier personnel, une note concernant la demande dont il était l'objet, note qui serait discutée hors sa présence par la Commission, selon une pratique constante du reste.

Réunie le 26 juin, la Commission, après discussion de la note de M. Van Dieren, chargea son rapporteur de rédiger un avant-projet de rapport à adresser à M. Van Dieren dans la même forme que sa note de défense, afin de lui permettre d'y apporter encore ses observations éventuelles. La Commission, unanime, estimait qu'il y avait lieu de lever l'immunité parlementaire de M. Van Dieren (2).

Le 3 juillet, le rapporteur donna connaissance de sa note à la Commission, qui en admit les conclusions à l'unanimité et, sous réserve de quelques remaniements de forme, demandés par certains membres, autorisa le rapporteur à la communiquer à l'intéressé (3).

M. Van Dieren ayant demandé, en raison de son état de santé, que la réunion de la Commission projetée pour le 10 juillet soit remise, la Commission fixa une nouvelle séance le 17 juillet, à 10 heures, mais en raison

(1) Waren aanwezig : - Etaient présents : de hh. - MM. De Clercq (Jos.), voorzitter - président; André, Flagey, Hanquet, Guinotte, Legrand, Orban, Laboulle, Rombaut, Van Roosbroeck en - et Vermeylen, verslaggever - rapporteur.

(2) Waren aanwezig : - Etaient présents : de hh. - MM. De Clercq (Jos.), voorzitter - président; Crokaert, Hanquet, Flagey, Guinotte, Laboulle, Legrand, Rombaut en - et Vermeylen, verslaggever - rapporteur.

(3) Waren aanwezig : - Etaient présents : de hh. - MM. De Clercq (Jos.), voorzitter - président; André, Disière, Flagey, Guinotte, Hanquet, Legrand, Pholien, Rombaut, Van Remoortel, Van Roosbroeck en - et Vermeylen, verslaggever - rapporteur.

andere werkzaamheden van de vergadering moest zij verdaagd worden vooreerst tot 17 Juli te 10 uur, vervolgens tot 19 Juli op welken datum de h. Van Dieren een nieuwe nota van antwoord ontwikkelde, die op 17 Juli in handen der Commissie werd gegeven.

De Commissie, na te hebben beraadslaagd over de opmerkingen van den h. Van Dieren over het ontwerp van verslag, bevestigde haar eerste besluiten en keurde het ontwerp van verslag goed, behoudens enkele toevoegingen, voorgesteld zoowel door den verslaggever als door andere leden der Commissie.

Vraag tot wraking van den Verslaggever.

De h. Van Dieren steunde zijn vraag tot wraking eensdeels op het feit dat « het verblijf van den verslaggever uit België gedurende den ganschen oorlog, hem misschien minder geschikt maakt om de atmosfeer in dewelke de ten laste gelegde feiten gebeurden, juist te beoordeelen », en anderdeels, op het feit dat « het verblijf van den verslaggever te Londen, gedurende hetwelk hij heeft geleefd in dezelfde kringen als de h. Ganshof, en waar hij misschien wel functies heeft uitgeoefend, welke hem in zeer nauwe betrekking met hem stelden en misschien, en zelfs waarschijnlijk, tot het sluiten van nauwe vriendschapsbanden hebben geleid ».

De h. Vermeulen, die vooreerst op 9 Juni persoonlijk deze vraag tot wraking ontving, meende te mogen antwoorden aan den h. Van Dieren dat hij niet het gevoel had dat de vraag tot wraking gegrond was, en achtte hem te moeten zeggen dat in elk geval alleen de Commissie hem kon ontlasten van een opdracht, welke zij hem had toevertrouwd.

Ter vergadering van de Commissie, op 12 Juni, zette de h. Vermeulen uiteen dat, toen de h. Ganshof te Lon-

des autres travaux de l'Assemblée, elle dut s'ajourner d'abord au 17 juillet, à 10 h. 1/2, puis au 19 juillet, date à laquelle M. Van Dieren développa les termes d'une nouvelle note en réponse, déposée le 17 juillet entre les mains de la Commission.

La Commission, après avoir délibéré sur les observations formulées par M. Van Dieren au projet de rapport, confirma ses conclusions premières et approuva le projet de rapport sous réserve de quelques additions proposées tant par le rapporteur que par d'autres membres de la Commission.

Demande de récusation du rapporteur.

M. Van Dieren fondait sa demande de récusation, d'une part, sur le fait que « l'absence de Belgique du rapporteur pendant toute la durée de la guerre le rendrait peut-être moins apte à apprécier justement l'atmosphère dans laquelle s'étaient produits les faits incriminés » et, d'autre part, sur le fait que « le séjour du rapporteur à Londres, où il a vécu dans les mêmes milieux que M. Ganshof et où il a peut-être bien exercé des fonctions qui le mettait en étroits rapports avec celui-ci et l'ont vraisemblablement et même probablement amené à nouer avec M. Ganshof des liens étroits d'amitié ».

M. Vermeulen, saisi d'abord personnellement le 9 juin de cette demande de récusation, crut pouvoir répondre à M. Van Dieren qu'il n'avait pas le sentiment que la demande de récusation fût fondée et crut devoir lui dire qu'en tout état de cause, seule la Commission pouvait le décharger d'une mission dont elle l'avait investi.

A la séance du 12 juin de la Commission, M. Vermeulen lui exposa que, lorsque M. Ganshof arriva à Londres,

den aankwam, hij zelf er, samen met zijn hoofdbetrekking van voorzitter der zeevaartrechtbank — en dus zonder wedde — het ambt uitceffende van adjunct-griffier van het Krijgshof, waardoor hij stond onder de contrôle van den h. Auditeur-Generaal. In feite, bleef hij in de uitoefening van zijn bijkomend ambt verder in betrekking uitsluitend met den h. Substituut van den Auditeur-Generaal Fernand Lepage, die den dienst der terechtzittingen verzekerde als in het verleden. Hetzelfde gold voor zijn verschillende prestaties in de diensten der veiligheid van den Staat, geleid door den h. Fernand Lepage, in zijn hoedanigheid van beheerder *ad interim* der veiligheid van den Staat, doch onder de contrôle van den h. Ganshof van der Meersch, in zijn hoedanigheid van hoog commissaris voor de veiligheid van den Staat. De h. Vermeylen bevestigde dat hij, tot zijn groote spijt, geen gewag kon maken van de zeer zeldzame betrekkingen die hij had met den h. Ganshof van der Meersch, om zich te beroepen op een vriendschap die de h. Van Dieren vermoedt innig te zijn geweest. De h. Vermeylen verklaarde als besluit dat hij persoonlijk niet meende zich te moeten laten wraken, én omdat zijn ondergeschiktheid aan den h. Ganshof, terwijl hij de onafhankelijkheid van den magistraat genoot in zijn hoofdamt, volkomen toevallig was geweest en volledig had opgehouden op 1 September 1944, én omdat de onafhankelijkheid, welke hij op dit oogenblik genoot als lid van de Balie, hem bleek van dien aard te zijn dat alle vermoeden van partijdigheid ten voordeele van den h. Auditeur-Generaal daardoor werd geweerd, des te meer daar zijn rol van verslaggever hem geenerlei bijzondere macht zou geven in den schoot der Commissie; hij verklaarde evenwel zijn mandaat ter beschikking van de Commissie te stellen, opdat er andermaal over de aanduiding van den verslaggever uitspraak zou kunnen worden gedaan.

lui-même y exerçait conjointement avec ses fonctions principales de président du tribunal maritime — et, dès lors, sans traitement — les fonctions de greffier-adjoint de la Cour militaire qui le plaçaient à ce titre sous le contrôle de M. l'Auditeur Général. En fait, il continua dans l'exercice de ses fonctions subsidiaires à être en rapport uniquement avec M. le Substitut de l'Auditeur Général Fernand Lepage, qui assura le service des audiences comme par le passé. Il en fut de même pour ses prestations diverses dans les services de la Sûreté de l'Etat dirigés par M. Fernand Lepage en sa qualité d'administrateur *ad interim* de la Sûreté de l'Etat, mais placé sous le contrôle de M. Ganshof van der Meersch en sa qualité de Haut-Commissaire à la Sûreté de l'Etat. M. Vermeylen affirma qu'à son grand regret, il ne pouvait prendre texte des rapports très rares qu'il eut avec M. Ganshof vander Meersch pour se prévaloir d'une amitié que M. Van Dieren présume étroite. M. Vermeylen déclara en conclusion qu'il ne croyait pas personnellement devoir se récuser, et parce que sa subordination à M. Ganshof, alors qu'il jouissait de l'indépendance du magistrat dans ses fonctions principales avait été tout occasionnelle et avait cessé complètement le 1^{er} septembre 1944, et parce que l'indépendance dont il jouissait à l'heure actuelle comme membre du Barreau lui paraissait de nature à écarter tout soupçon de partialité en faveur de M. l'Auditeur Général, d'autant plus que son rôle de rapporteur ne lui donnerait aucun pouvoir spécial au sein de la Commission; il déclara cependant mettre son mandat à la disposition de la Commission pour qu'il puisse être statué à nouveau sur la désignation du rapporteur.

De Commissie, na te hebben vastgesteld dat haar keuze gegaan was naar den h. Vermeylen, vooral wegens het feit dat andere leden der Commissie, indien men de criteria van den h. Van Dieren volgde, zouden kunnen verdacht worden van partijdigheid jegens hem wegens vroegere debatten waaraan de h. Vermeylen niet had deel genomen, bevestigde den h. Vermeylen in het ambt dat hem werd toevertrouwd.

**Grondslag van het verzet
van den H. Van Dieren tegen de vraag.**

De h. Van Dieren betwist niet de materialiteit van de feiten die hem worden ten laste gelegd, behalve zijn deelneming aan de manifestatie Borms.

Hij betwist én de beteekenis én het steekhoudend karakter der andere feiten, en maakt bijzonder voorbehoud aangaande de bevoegdheid van het auditoraat-generaal in verband met den smaad aan den h. Ganshof van der Meersch en met de eventuele verjaring van de feiten in dit opzicht, en voorbehoud van algemeenen aard, aangaande de procedure en de gepastheid der vervolging.

* * *

Gepastheid der vervolging.

Wat betreft de gepastheid der vervolging, beroept zich de h. Van Dieren op de verjaring, die ten doel heeft te beletten dat de vervolging van oude feiten niet nog een grootere storing te weeg brenge in de openbare orde dan hun eventuele straffeloosheid.

In gewonen tijd, zou dergelijk standpunt in aanmerking kunnen worden genomen, maar het loopt in het oog dat, vooral voor feiten die verband houden met een politieke bedrijvigheid, het tijdperk van de bezetting deze « moreele verjaring » heeft geschorst waarop de h. Van Dieren zich

La Commission, après avoir constaté que son choix s'était porté sur M. Vermeylen, notamment en raison du fait que d'autres membres de la Commission eussent pu, si l'on suivait les critères de M. Van Dieren, être soupçonnés de partialité envers lui en raison de débats antérieurs auxquels M. Vermeylen n'avait pas pris part, confirma M. Vermeylen dans les fonctions qui lui avaient été confiées.

**Fondement de l'opposition
de M. Van Dieren à la demande.**

M. Van Dieren ne conteste pas la matérialité des faits qui lui sont reprochés, sauf sa participation à la manifestation Borms.

Il discute et la portée et la pertinence des autres faits et présente des réserves spéciales en ce qui concerne la compétence de l'auditorat-général quant à l'outrage à M. Ganshof van der Meersch et quant à la prescription éventuelle des faits à cet égard, et des réserves d'ordre général quant à la procédure et quant à l'opportunité des poursuites.

* * *

Opportunité des poursuites.

En ce qui concerne l'opportunité des poursuites, M. Van Dieren invoque la prescription, qui a pour but d'empêcher que la poursuite de faits anciens ne jette une plus grande perturbation dans l'ordre public que leur impunité éventuelle.

En temps ordinaire, pareille thèse pourrait être prise en considération, mais il tombe sous le sens que, particulièrement pour des faits connexes à une activité politique, la période de l'occupation a suspendu cette « prescription morale » dont M. Van Dieren entend se prévaloir. De plus,

wil beroepen. Bovendien, zou een grondige bespreking over deze feiten, verre van een openbare meening in beroering te brengen die, te oordeelen naar hetgeen de h. Van Dieren zegt, ze zou hebben vergeten, van dien aard zijn dat zij een onrust tot bedaren brengt, waarvan de vroegere stappen van sommige senatoren, de beraadslagingen van het Bureau van den Senaat en zelfs de openbare debatten van de Hooge Vergadering slechts kentekenen of verduidelijkingen zijn.

De h. Van Dieren verwondert er zich over dat de strafrechterlijke vervolgingen door de vraag tot schorsing der parlementaire onschendbaarheid enkel worden ingeleid negen maanden na de bevrijding.

De Commissie verwondert er zich over met hem.

Het is een gestadige praktijk dat de tuchtrechtsmacht elke actie schorse totdat het gerecht de zaak in handen heeft en het is niet minder algemeen aangenomen dat, wanneer de ten laste gelegde feiten kunnen aanleiding geven tot strafrechterlijke vervolgingen en tot tuchtstraffen, de strafrechterlijke actie den voorrang heeft op de tuchtstraffelijke procedure, inzonderheid wegens het feit dat het strafrechterlijke er toe gebracht wordt veel meer het tuchtstrafrechterlijke te beïnvloeden dan het tuchtstrafrechterlijke het strafrechterlijke zou kunnen voorlichten.

Men mag dus zeggen dat het abnormaal is dat de h. Auditeur-Generaal of zijn ambt, de feiten kennende hetzij van in den beginne bij eigen weten, hetzij door de latere klachten van de senatoren Van Eyndonck en Olyff, zich voorloopig hebben teruggetrokken voor de tuchtrechtsmacht. Het bezwaar aangevoerd door den h. Auditeur-Generaal kan hem enkel tot eer strekken, maar het is moeilijk te begrijpen dat hij, daarbij blijvende stilstaan, gemeend heeft de terughoudendheid te moeten laten varen, waarin

un débat complet sur ces faits, loin d'agiter une opinion publique qui, à en croire M. Van Dieren, les aurait oubliés, serait de nature à apaiser une inquiétude dont les démarches antérieures de certains sénateurs, les délibérations du Bureau du Sénat et même les débats publics de la Haute Assemblée ne sont que des indices ou des illustrations.

M. Van Dieren s'étonne de ce que les poursuites pénales ne soient introduites par la demande de levée de l'immunité parlementaire que près de neuf mois après la libération.

La Commission s'en étonne avec lui.

Il est de pratique constante que la juridiction disciplinaire surseoie à toute action lorsque la justice est saisie et il est non moins généralement admis que lorsque les faits incriminés peuvent donner lieu à des poursuites pénales et à des sanctions disciplinaires, l'action pénale a le pas sur la procédure disciplinaire, notamment en raison du fait que le pénal est amené à influencer bien davantage sur le disciplinaire que le disciplinaire ne serait amené à éclairer le pénal.

L'on peut donc dire qu'il est anormal que, connaissant les faits, soit de science personnelle dès l'abord, soit par les plaintes subséquentes des sénateurs Van Eyndonck et Olyff, M. l'Auditeur-Général ou son office se soient effacés provisoirement devant l'instance disciplinaire. Le scrupule invoqué par M. l'Auditeur-Général ne peut que lui faire honneur, mais il se comprend mal que, s'y étant arrêté, il ait cru devoir se départir de la réserve dans laquelle il s'était cantonné, dès que la radiation de M^e Van Dieren

hij zich had opgesloten, zodra de schrapping van M^{ter} Van Dieren van de tabel van de Orde der Advocaten bij het Hof van Beroep te Brussel hem werd genotificeerd door den h. Procureur-Generaal, op 28 Mei 1945, terwijl de tuchtstraffelijke procedure niet definitief was afgesloten, vermits de belanghebbende nog kon gebruik maken van zijn recht van beroep, hetgeen hij trouwens naderhand heeft gedaan.

De Senaat zou evenwel in deze onregelmatigheid geen reden kunnen zien om zich te verzetten tegen de vraag tot schorsing der parlementaire onschendbaarheid, — bijaldien zij in den grond gewettigd weze, — dan indien zij moest dienen om een manoeuvre te dekken dat vreemd is aan of zelfs strijdig met een degelijke rechtsbedeeling. Dit is juist wat de h. Van Dieren beweert. Hij bevestigt dat de h. Ganshof van der Meersch de vervolgingen tegen hem heeft ingespannen om hem te beletten compromitteerende onthullingen te doen. Dit is een klakkelooze bewering, hoeft het gezegd, en die op eerste gezicht verzonnen blijkt. Men ziet immers niet in hoe de plotselinge vrees voor deze onthullingen den heer Auditeur-Generaal er toe zou hebben aangespoord een terughoudendheid te laten varen waarop de h. Van Dieren zich met meer schijnbare reden zou hebben kunnen beroepen, dan op een baatzuchtige voorzichtigheid, noch hoe de strafrechterlijke vervolgingen een doeltreffend middel zouden zijn om van den h. Ganshof van der Meersch deze banbliksems af te wenden waarmede de h. Van Dieren hem sedert maanden bedreigt, zonder er de minste aankondigende vonk van voor te brengen.

Zoo er geen aanleiding toe bestaat in dit opzicht verder te blijven stilstaan bij de ruchtbaarmaking rondom de vraag zelf tot schorsing der parlementaire onschendbaarheid, en rondom de uiteraard confidentieele uitspraak van den Raad der Orde, welke ruchtbaarmaking de h. Van Dieren toeschrijft

du tableau de l'Ordre des avocats près la Cour d'appel de Bruxelles lui fut notifiée par M. le Procureur-Général, notification du 28 mai 1945, alors que la procédure disciplinaire n'était pas définitivement clôturée, puisque l'intéressé pouvait encore user de son droit d'appel, ce qu'il fit du reste par la suite.

Le Sénat cependant ne pourrait voir dans cette anomalie de raison de s'opposer à la demande de levée de l'immunité parlementaire, — pour autant qu'elle soit légitime au fond, — que si elle servait à masquer une manoeuvre étrangère ou même contraire à une bonne administration de la justice. C'est précisément ce que prétend M. Van Dieren. Il affirme que M. Ganshof van der Meersch a introduit les poursuites contre lui pour l'empêcher de faire des révélations compromettantes. Affirmation gratuite, faut-il le dire, et qui, à première vue, apparaît fantaisiste. On ne voit pas, en effet, comment la crainte soudaine de ces révélations aurait incité M. l'Auditeur-Général à se départir d'une réserve que M. Van Dieren eût pu invoquer avec plus d'apparente raison comme une prudence intéressée, ni comment les poursuites pénales seraient un moyen efficace de détourner de M. Ganshof van der Meersch des foudres dont M. Van Dieren le menace depuis des mois, sans en produire la moindre étincelle annonciatrice.

S'il n'y a pas lieu de s'arrêter davantage à cet égard à la publicité faite et autour de la demande de levée de l'immunité parlementaire elle-même et autour de la sentence confidentielle par essence du Conseil de l'Ordre, publicité que M. Van Dieren attribue au désir de lui nuire

aan den wensch om hem booswillig te schaden, waarmede de h. Auditeur-Generaal zou bezielde zijn, heeft de Commissie evenwel het als haar plicht beschouwd den voorzitter van den Senaat te verzoeken protest aan te teekenen tegen de onbescheidenheden, die werden begaan vooraleer zelfs, naar het schijnt, de vraag werd aanhangig gemaakt bij den Voorzitter van den Senaat, dus vermoedelijk op het auditoraat-generaal.

De h. Van Dieren voert ten slotte de laattijdige vervolging door den h. Auditeur-Generaal aan, om te beweren dat het vereischte karakter van hoogdringendheid om de onderbreking der uitoefening van zijn mandaat te billijken, niet meer zou bestaan. Dit argument blijkt des te min afdoende dat de incidenten waarop hij reeds gezinspeeld heeft, den h. Van Dieren er toe gebracht hebben zijn mandaat in feite niet meer uit te oefenen, hetgeen anderdeels nog wijst op de gepastheid der vervolging, althans op de noodzakelijkheid zich te haren opzichte uit te spreken.

* * *

Verjaring van den smaad.

Wat betreft den smaad, beroept de h. Van Dieren zich in hoofdzaak op de onbevoegdheid van den h. Auditeur-Generaal, maar hij voert eveneens de verjaring aan.

De besluitwet van 29 April 1943 heeft door haar artikel 2 de verjaring onderbroken « voor al de misdaden en delicten waarvan het onderzoek of de vervolgingen werden onmogelijk gemaakt, belemmerd of verdaagd wegens de bezetting van het grondgebied door den vijand »; deze onderbreking strekt zich uit van 8 Mei 1943 door de afkondiging in het *Staatsblad* van bedoelde besluitwet, tot 1 November 1944, officieel bekrachtigde dag der volledige bevrijding van het grondgebied, door de besluitwet van 6 November 1944, verschenen in het *Staatsblad* van 11 November 1944.

méchamment qui animerait M. l'Auditeur-Général, la Commission a estimé cependant de son devoir de prier le Président du Sénat de protester contre les indiscretions qui ont été commises avant même, semble-t-il, que M. le Président du Sénat ait été saisi de la demande, vraisemblablement donc à l'Auditorat-Général.

M. Van Dieren, enfin, prend prétexte du retard mis par M. l'Auditeur-Général à le poursuivre pour affirmer que le caractère d'urgence nécessaire à justifier l'interruption de l'exercice de son mandat ferait défaut. Cet argument paraît d'autant moins pertinent que les incidents auxquels il a déjà été fait allusion ont amené M. Van Dieren à ne plus exercer en fait son mandat, ce qui souligne encore par ailleurs, sinon l'opportunité des poursuites, tout au moins la nécessité de se prononcer à leur égard.

* * *

La prescription de l'outrage.

En ce qui concerne l'outrage, M. Van Dieren invoque en ordre principal l'incompétence de M. l'Auditeur-Général, mais il invoque aussi la prescription.

L'arrêté-loi du 29 avril 1943 a, par son article 2, interrompu la prescription « pour tous les crimes et délits dont l'instruction ou les poursuites ont été rendues impossibles, ont été entravées ou différées à raison de l'occupation du territoire par l'ennemi », interruption s'étendant du 8 mai 1943 par la publication au *Moniteur* dudit arrêté-loi au 1^{er} novembre 1944, jour officiellement consacré de la libération complète du territoire, par l'arrêté-loi du 6 novembre 1944 paru au *Moniteur* du 11 novembre 1944.

Op 8 Mei 1943 was de verjaring geen voldongen feit en zij kon geldig worden onderbroken. Daar de onderbreking het voordeel van de eerste verjaring te niet doet, loopt er vanaf 1 November 1944 een nieuwe termijn, die nog niet verstreken is.

De verjaring zou enkel kunnen worden verworven indien men oordeelde dat de vijandelijke bezetting de vervolgingen niet had belemmerd, in de veronderstelling wel te verstaan, dat er geen enkele andere onderbrekende daad van de verjaring of een oorzaak tot schorsing van de verjaring is geweest. Dit vraagstuk houdt nauw verband met den grond van de zaak en zou derhalve de aandacht van den Senaat enkel moeten gaande maken indien, op eerste gezicht, bleek dat het feit geenerlei betrekking heeft met de omstandigheden geschapen door de bezetting. De Commissie meent te mogen bevestigen dat zulks niet haar meening is, inzonderheid wegens het feit dat de rechterlijke overheden schijnen rekening te hebben gehouden met de parlementaire onschendbaarheid van den h. Van Dieren, om hem niet te vervolgen; het was onmogelijk de schorsing van deze onschendbaarheid te vragen wegens de bezetting van het grondgebied. In elk geval, het zou aan het gerecht alleen behooren uitspraak te doen over dit punt, bijaldien, heenstappende over de andere verweermiddelen voorgelegd door belanghebbende, de Senaat de parlementaire onschendbaarheid van den h. Van Dieren zou opheffen.

De h. Van Dieren antwoordt evenwel dat de wetgever zich vergist heeft door het woord « onderbreking » te gebruiken terwijl hij het woord « schorsing » had moeten bezigen. Dit ware onbetwist verkieslijk geweest voor den h. Van Dieren vermits, volgens zijn berekening, de nog overblijvende termijn voor de verjaring zou verstreken zijn op 23 December

Le 8 mai 1943, la prescription n'était pas acquise et elle a pu être valablement interrompue. L'interruption éteignant le bénéfice de la première prescription, fait courir à dater du 1^{er} novembre 1944 un nouveau délai qui n'est pas encore venu à expiration.

La prescription ne pourrait être acquise que si l'on estimait que l'occupation ennemie n'avait pas entravé les poursuites, à supposer bien entendu qu'il n'y ait pas eu d'autre acte interruptif de la prescription ou une cause de suspension de la prescription. Cette question est intimement liée au fond et ne devrait dès lors retenir l'attention du Sénat que s'il apparaissait à première vue que le fait n'a aucun rapport avec les circonstances créées par l'occupation. La Commission croit pouvoir affirmer que tel n'est pas son sentiment, notamment en raison du fait que les autorités judiciaires semblent avoir tenu compte de l'immunité parlementaire de M. Van Dieren pour ne pas le poursuivre, immunité dont il était impossible de demander la levée en raison de l'occupation du territoire. En tout état de cause, ce serait à la justice seule à se prononcer sur ce point au cas où, passant outre aux autres défenses présentées par l'intéressé, le Sénat levait l'immunité parlementaire de M. Van Dieren.

M. Van Dieren objecte cependant que le législateur s'est trompé en employant le mot « interruption » et qu'il eût dû employer le mot « suspension. » C'eût été incontestablement préférable pour M. Van Dieren puisque, selon ses calculs, le temps de la prescription qui restait à courir serait venu à expiration le 23 décembre 1944. Ce n'est cependant pas une

1944. Dit is echter geen voldoende reden om te gelooven dat de wetgever zich vergist heeft, noch een reden om aan te nemen dat de wet niet zou moeten toegepast worden.

De h. Van Dieren, ten slotte, bevestigt dat de wetten en besluiten in strafzaken nooit met terugwerkende kracht kunnen toegepast worden en hij beroept zich in dit opzicht op artikel 2 van het Strafwetboek. De h. Van Dieren verliest uit het oog dat de besluitwet van 8 Mei 1943 niet een strafwet is, doch een wet van strafrechtspleging en dat artikel 2 van het Strafwetboek, dat de straffen zelf bedoelt, geenerlei verband heeft ter zake.

* *

Onbevoegdheid van den H. Auditeur-Generaal voor hetgeen den smaad betreft.

De exceptie van bevoegdheid verdient een grondiger onderzoek, daar de Senaat zelfs geen volstrekt onrechtstreekse medewerking mag verleen aan vervolgingen die zouden worden ingespannen tegen een zijner leden door een klaarblijkend onbevoegde overheid.

De h. Van Dieren steunende op de getuigenis van den h. Ganshof van der Meersch vóór den Raad van de Orde der Advocaten bij het Hof van Beroep te Brussel, van welke getuigenis hij afschrift heeft medegedeeld aan de Commissie, stelt vast dat de h. Ganshof van der Meersch klacht wegens smaad te zijnen laste heeft ingediend bij den h. Procureur-Generaal en dat, vermits de h. Procureur zich deze zaak niet zag onttrekken, het auditoraat-generaal de klacht niet kan tot zich trekken. Ofschoon dit niet in uitdrukkelijke bewoordingen is gezegd, kan men uit de aangevoerde getuigenis afleiden dat de h. Ganshof van der Meersch op 2 Juli 1940 klacht heeft neergelegd niet bij den h. Procureur-Generaal, doch deze klacht heeft overgemaakt aan den h. Van Durme,

raison suffisante pour croire que le législateur s'est trompé, ni une raison d'admettre que la loi ne doive pas être appliquée.

M. Van Dieren enfin, affirme que les lois et arrêtés en matière pénale ne peuvent jamais s'appliquer rétroactivement et il invoque à cet égard l'article 2 du Code pénal. M. Van Dieren perd de vue que l'arrêté-loi du 8 mai 1943 n'est pas une loi pénale, mais une loi de procédure pénale et que l'article 2 du Code pénal, qui vise les peines elles-mêmes, n'a aucun rapport avec la matière.

* *

L'incompétence de M. l'Auditeur Général en ce qui concerne l'outrage.

L'exception d'incompétence mérite un examen plus approfondi, le Sénat ne pouvant prêter un concours même tout indirect à des poursuites qui seraient introduites contre un de ses membres par une autorité manifestement incompétente.

M. Van Dieren, se fondant sur la déposition de M. Ganshof van der Meersch devant le Conseil de l'Ordre des avocats près la Cour d'appel de Bruxelles, déposition dont il a communiqué copie à la Commission, constate que M. Ganshof van der Meersch a déposé plainte pour outrage à sa charge entre les mains de M. le Procureur Général et que, M. le Procureur Général n'étant pas dessaisi de cette plainte, l'Auditorat Général ne peut se saisir de l'affaire. Bien que cela ne soit pas dit en termes formels, on peut inférer de la déposition invoquée que M. Ganshof van der Meersch a déposé plainte le 2 juillet 1940 non entre les mains de M. le Procureur Général, qui a transmis cette plainte à M. Van Durme, faisant fonction de Procureur du Roi, et que le dossier

waarnemend Procureur des Konings, en dat het dossier samengesteld over deze klacht is teloor gegaan in den brand van het Justitiepaleis op 3 September 1944. Het blijkt niet uit deze getuigenis dat er vervolgingen werden ingespannen door den h. Procureur-Generaal, vermits hij er zich toe bepaald schijnt te hebben de klacht die hij ontvangen had over te maken, noch door den h. Procureur des Konings, daar het tegenovergestelde schijnt bewezen en door dezen volzin van de getuigenis van den h. Ganshof van der Meersch : « Deze laatste (de h. Van Durme) heeft mij doen opmerken dat wij ons niet bevonden in geval van heeter daad » en door deze formeele verklaring van den h. Van Dieren in de Commissie van Justitie dat de h. Van Durme, hem gehoord hebbende in den uitleg dien hij hem spontaan was gaan geven, hem zou hebben gezegd : « Dit gaat mij niet aan. »

Welke ook de redenen zijn die deze antwoorden van den h. Procureur des Konings hebben ingegeven en zijn eventueele werkeloosheid, welke ook de redenen zijn die men zou kunnen hebben om hem te beschouwen als bevoegd, niets laat toe te bevestigen — het is het tegenovergestelde dat waar schijnt — dat hij de openbare vordering in beweging heeft gesteld, zooals wordt gepostuleerd door de redeneering van den h. Van Dieren. Ieder bevoegd magistraat zou dus den h. Van Dieren kunnen vervolgen wegens het feit dat hem wordt ten laste gelegd, zonder het risico te loopen een regeling van rechters te zien tusschenbeide komen in den loop van de procedure, hetgeen wel het gevaar is dat de h. Van Dieren schijnt te duchten. Door de vraag onder dezen vorm te stellen doet men uitschijnen dat in werkelijkheid, zelfs indien de Procureur des Konings vervolgende partij was, de Senaat, vooruitlopende op de regeling van rechters, zich niet zou kunnen verzetten tegen

constitué sur cette plainte a été brûlé dans l'incendie du Palais de Justice le 3 septembre 1944. Il ne ressort pas de cette déposition que des poursuites aient été introduites par M. le Procureur Général, puisqu'il semble s'être borné à transmettre la plainte qu'il avait reçue, ni par M. le Procureur du Roi, le contraire paraissant établi, et par cette phrase de la déposition de M. Ganshof van der Meersch : « Ce dernier (M. Van Durme) m'a fait remarquer que nous ne nous trouvions pas en cas de flagrant délit » et par cette déclaration formelle de M. Van Dieren à la Commission de la Justice que M. Van Durme, l'ayant entendu dans les explications qu'il était allé lui donner spontanément, lui aurait dit : « Cela ne me regarde pas. »

Quels que soient les motifs qui aient inspiré ces réponses de M. le Procureur du Roi, et son éventuelle inaction, quelles que soient les raisons que l'on pourrait avoir par ailleurs de le considérer comme compétent, rien ne permet d'affirmer — c'est le contraire qui paraît vrai — qu'il ait mis l'action publique en mouvement, comme le postule le raisonnement de M. Van Dieren. Tout magistrat compétent pourrait donc poursuivre M. Van Dieren pour le fait qui lui est reproché, sans encourir le risque de voir intervenir un règlement de juges en cours de procédure, ce qui est bien le danger que semble redouter M. Van Dieren. Poser la question sous cette forme fait apparaître qu'en réalité, si même le Procureur du Roi était partie poursuivante, le Sénat ne pourrait, préjugant du règlement de juges, s'opposer à des poursuites qui seraient introduites par un officier compétent du ministère public, sans s'immiscer dans l'administration du pouvoir judiciaire qui, par définition, lui échappe.

vervolgingen die zouden zijn ingespanssen door een bevoegden ambtenaar van het openbaar ministerie, zonder zich te mengen in het beleid van de rechterlijke macht dat hem uit den aard der zaak ontsnapt.

De echte vraag die rijst is dus deze te weten of de h. Auditeur-Generaal al dan niet bevoegd is om den h. Van Dieren te vervolgen wegens den smaad waaraan hij zich zou hebben plichtig gemaakt op zijn persoon.

Om te bewijzen dat de h. Auditeur-Generaal niet klaarblijkend onbevoegd is, — eenig geval waarin de Senaat een bezwaar zou kunnen opperen tegen de schorsing der parlementaire onschendbaarheid, — zal het volstaan in herinnering te brengen dat men deze bevoegdheid zou kunnen afleiden hetzij uit de besluitwet van 27 Mei 1944, hetzij uit de besluitwet van 9 Januari 1945.

De besluitwet van 27 Mei 1944 heeft bevoegdheid gegeven voor den oorlogstijd aan de militaire rechtbanken om te oordeelen over den smaad jegens ambtenaren of agenten van de openbare macht. Daar deze wet van procedure de rechtsmacht aanduidt, schijnt zij toepasselijk op de overtredingen bedreven vóór haar afkondiging op dusdanige wijze dat, moest hij vervolgende partij zijn, men met eenige reden zou kunnen beweren dat de Procureur des Konings te Brussel het onderzoek dat hij mocht hebben aangevat, zou moeten uit handen geven ten bate van den krijgsauditeur, zonder zelfs dat er reden tot regeling van rechters bestaat.

Men zou zich kunnen afvragen of de wet toepasselijk is op den smaad bedreven tegen een krijgsmagistraat, daar de besluitwet noch het verslag aan den Raad aanduiden of de krijgsmagistraten moeten begrepen worden in de woorden « ambtenaren en beambten van de openbare macht ». Het is mogelijk dat zulks in den geest van de wet ligt; het is echter niet zeker dat

La véritable question qui se pose est donc de savoir si M. l'Auditeur Général est ou n'est pas compétent pour poursuivre M. Van Dieren en raison de l'outrage dont il se serait rendu coupable sur sa personne.

Pour établir que M. l'Auditeur Général n'est pas évidemment incompétent — seul cas où le Sénat pourrait émettre une objection à la levée de l'immunité parlementaire — il suffira de rappeler qu'on pourrait déduire cette compétence soit de l'arrêté-loi du 27 mai 1944, soit de l'arrêté-loi du 9 janvier 1945.

L'arrêté-loi du 27 mai 1944 a donné compétence pour le temps de guerre aux juridictions militaires pour juger les outrages commis à l'égard des officiers ou agents de la force publique. Etant une loi de procédure indicative de juridiction, cette loi paraît s'appliquer aux infractions commises antérieurement à sa promulgation en manière telle que, s'il était partie poursuivante, l'on pourrait prétendre avec quelque raison que le Procureur du Roi de Bruxelles devrait se dessaisir de l'instruction qu'il aurait entamée, au profit de l'Auditeur militaire, sans même qu'il y ait matière à règlement de juges.

On pourrait se demander si la loi s'applique à l'outrage commis contre un magistrat militaire, l'arrêté-loi ni son rapport au Conseil n'indiquant si les magistrats militaires doivent être compris dans les termes « officiers et agents de la force publique ». Il est possible que ce soit dans l'esprit de la loi; il n'est pas certain que sa lettre permette cette interprétation. Il n'ap-

de letter deze interpretatie toelaat. De Senaat is evenwel niet bevoegd daarover te beslissen.

De besluitwet van 9 Januari 1945, tot aanvulling der bepalingen van de besluitwet van 26 Mei 1944 en die blijkt te slaan op feiten dagteekenend van vóór haar bekendmaking, geeft bevoegdheid, in oorlogstijd, krachtens de beginselen die pas in herinnering werden gebracht, aan de militaire rechtsmacht om te oordeelen over iedere inbreuk die verband houdt met een der inbreuken bedoeld bij deze besluitwet, onder meer de inbreuken bestraft door artikel 121bis van het Strafwetboek.

Het schijnt wel dat ter zake de regel van de onverdeelbaarheid zou kunnen worden ingeroepen wegens den ideëelen samenloop van de overtredingen waaraan de h. Van Dieren zich zou hebben schuldig gemaakt volgens de thesis van den h. Auditeur-Generaal, door den smaad hem aangedaan en door hem aan te klagen bij den vijand.

Onder voorbehoud van hetgeen zou kunnen aangevoerd worden in den loop van het geding, en onder voorbehoud van de beslissingen die uitsluitend tot de rechterlijke macht behooren, mag men bevestigen dat de krijgsmagistratuur natuurlijk niet onbevoegd is ter zake en dat de Senaat een argument van dien aard niet zou kunnen in aanmerking nemen om zich te verzetten tegen de schorsing van de parlementaire onschendbaarheid van den h. Van Dieren.

* * *

De telastlegging van smaad.

Wat den grond van de zaak betreft, wordt de werkelijkheid van den smaad noch de materialiteit van de ten laste gelegde daad niet in twijfel getrokken. Het komt er derhalve weinig op aan, wat betreft de vraag tot schorsing der parlementaire onschendbaarheid, dat de h. Auditeur-Generaal de daad betitelt

partient cependant pas au Sénat d'en préjuger.

L'arrêté-loi du 9 janvier 1945 complétant les dispositions de l'arrêté-loi du 26 mai 1944 et qui paraît s'appliquer à des faits antérieurs à sa promulgation, en vertu des principes que l'on vient de rappeler, donne compétence, pendant le temps de guerre, à la juridiction militaire, pour juger de toute infraction connexe à l'une des infractions visées par cet arrêté-loi, notamment les infractions punies par l'article 121bis du Code pénal.

Il semble bien qu'en l'espèce la règle de l'indivisibilité pourrait être invoquée en raison du concours idéal des infractions dont M. Van Dieren se serait rendu coupable dans la thèse de M. l'Auditeur Général en l'outrageant et en le dénonçant à l'ennemi.

Sous réserve de ce qui pourrait être invoqué en cours d'instance et sous réserve des décisions qui appartiennent exclusivement au pouvoir judiciaire, l'on peut affirmer que la magistrature militaire n'est pas évidemment incompétente en l'espèce et que le Sénat ne pourrait prendre en considération un argument de cet ordre pour s'opposer à la levée de l'immunité parlementaire de M. Van Dieren.

* * *

La prévention d'outrage.

Quant au fond, la réalité de l'outrage n'est pas discutée, ni la matérialité du geste incriminé. Il importe peu, dès lors, en ce qui concerne la demande de levée de l'immunité parlementaire, que M. l'Auditeur Général qualifie le fait de violence et d'outrage et que M. Van Dieren n'attribue à son

als geweldpleging en smaad en dat de h. Van Dieren aan zijn daad geen enkel karakter van geweld geeft, daar de grond tot vervolgingen zonder twijfel bestaat en daar de bespreking enkel loopt over een benaming die alleen de rechtsmacht van onderzoek of, eventueel, de rechtsprekende rechtsmacht bevoegd is te beoordeelen.

* *

**De telastlegging van aanklacht
bij den vijand.**

De aanklacht bij den vijand, waarvan de h. Auditeur-Generaal beweert slachtoffer te zijn geweest, zou voortspruiten niet alleen uit de klacht neergelegd op 20 Juni 1940 door den h. Van Dieren in handen van den h. Procureur-Generaal, maar nog en vooral uit de ruchtbaarmaking waartoe het neerleggen van deze klacht aanleiding heeft gegeven, vooral te zijnen opzichte en door den smaad die de h. Van Dieren hem heeft doen ondergaan en door de interviews die de h. Van Dieren heeft toegestaan aan de pers met de klaarblijkelijke bedoeling het groote publiek actief daarvoor te interesseeren.

Het is het gemis van deze omstandigheden eensdeels en hun bestaan anderdeels, die vermoedelijk den heer Auditeur-Generaal hebben aangespoord de klacht, neergelegd in handen van den h. Procureur-Generaal, niet te beschouwen als aanklacht bij den vijand in zoover zij sloeg op de twee voorzitters van de beide Kamers en op de parlementsleden, die de motie van Limoges hadden goedgekeurd, maar ze aan te houden wat betreft zijn eigen persoon. Dat de vervolgingen aldus werden omschreven machtigt volstrekt niet den Senaat ze niet te onderzoeken zooals zij hem worden voorgelegd, en de kritiek van den h. Van Dieren in dit opzicht is volstrekt niet steekhoudend, zooals evenmin steekhoudend is het argument dat de h. Ganshof van der

geste aucun caractère de violence, le fondement à des poursuites existant sans conteste et la discussion ne portant que sur une qualification que seule la juridiction d'instruction, ou éventuellement la juridiction de jugement, a compétence pour trancher.

* *

La prévention de dénonciation à l'ennemi.

La dénonciation à l'ennemi dont M. l'Auditeur Général estime avoir été victime résulterait non seulement de la plainte déposée le 20 juin 1940 par M. Van Dieren entre les mains de M. le Procureur Général, mais encore et surtout de la publicité à laquelle le dépôt de cette plainte a donné lieu, tout particulièrement à son égard, et par l'outrage que lui a fait subir M. Van Dieren et par les interviews que M. Van Dieren a accordées à la presse, dans l'intention clairement manifestée d'y intéresser activement le grand public.

C'est l'absence de ces circonstances, d'une part, et leur existence, d'autre part, qui ont probablement incité M. l'Auditeur Général à ne pas retenir comme dénonciation à l'ennemi la plainte déposée entre les mains de M. le Procureur Général en ce qu'elle visait les Présidents des deux Chambres et les parlementaires ayant voté la résolution de Limoges mais à la retenir en ce qui concerne sa propre personne. Que les poursuites soient ainsi circonscrites n'autorise en rien le Sénat à ne pas les examiner telles qu'elles lui sont dénoncées et les critiques de M. Van Dieren à cet égard manquent totalement de pertinence comme manque de pertinence aussi l'argument que M. Ganshof van der Meersch est rentré en Belgique no-

Meersch naar België is teruggekeerd ondanks het bestaan van deze klacht. De redenen die den h. Auditeur-Generaal er toe hebben aangezet naar België terug te keeren ontsnappen natuurlijk aan iedere bespreking. De Commissie moet nochtans vaststellen dat de ruimste richtbaarmaking werd gegeven aan de klacht na den terugkeer van den h. Ganshof van der Meersch, hetgeen het argument van den h. Van Dieren merkelyk zou ontzenuwen indien het werd staande gehouden.

Uit de lange verklaring van dezen tweeden grond van beschuldiging, waartoe de h. Van Dieren is overgegaan, vloeien drieërlei argumenten voort, die alle en ieder van zijn middelen voldoende kenmerken : er is geen materieel feit dat tot grondslag dient voor de vordering, er is geen resultaat waarvan de wet de verwezenlijking vordert en ten slotte, bestaat er geen kwaadwillig opzet.

De argumentatie van den h. Van Dieren is ongetwijfeld belangwekkend, maar zij behoort tot den grond van de zaak. zooals blijkt uit de korte ontleding waartoe de Commissie is moeten overgaan om zich te overtuigen dat dit verweer zelf het bestaan onderstelt van voldoende ernstige gronden om hem te beletten zich te verzetten tegen de schorsing der parlementaire onschendbaarheid wegens deze feiten, door den h. Auditeur-Generaal gevraagd.

De h. Van Dieren legt nadruk op het feit dat de aangevoerde aanklacht gericht was tot de Belgische rechterlijke overheid en als dusdanig volkomen wettig was. Dit is onbetwistbaar in zoover het geen lasterlijke aanklacht betrof, hetgeen niet is bevestigd. De aanklacht is slechts onderworpen aan bespreking, wegens de omstandigheid dat zij ter kennis van de bezettende overheid werd gebracht. Hetgeen aan den h. Van Dieren wordt ten laste gelegd is het feit dat hij aan een uiteraad vertrouwelijke aanklacht een dusdanige richtbaarheid heeft gegeven

nobstant l'existence de cette plainte. Les raisons qui ont déterminé M. l'Auditeur Général à rentrer en Belgique échappent évidemment à toute discussion. La Commission se doit cependant de constater que la plus large publicité fut faite autour de la plainte après la rentrée de M. Ganshof van der Meersch, ce qui enverrait singulièrement l'argument de M. Van Dieren s'il était relevant.

De la longue exégèse de ce deuxième chef d'accusation, à laquelle s'est livré M. Van Dieren, trois ordres d'arguments se dégagent qui caractérisent suffisamment tous et chacun de ses moyens : il n'y a pas de fait matériel servant de fondement à l'action, il n'y a pas de résultat dont la loi exige la réalisation et, enfin, il n'y a pas d'intention méchante.

L'argumentation de M. Van Dieren est incontestablement intéressante, mais elle appartient au fond de l'affaire, comme le montre la brève analyse à laquelle la Commission a dû se livrer pour se convaincre que cette défense même suppose l'existence d'indices suffisamment sérieux que pour lui interdire de s'opposer à la levée de l'immunité parlementaire demandée pour ces faits par M. l'Auditeur Général.

M. Van Dieren souligne le fait que la dénonciation incriminée était adressée à l'autorité judiciaire belge et était comme telle parfaitement légitime. C'est incontestable, pour autant que ce ne fût pas une dénonciation calomnieuse, ce qui n'est pas affirmé. La dénonciation n'est sujette à discussion qu'en raison de la circonstance qu'elle a été portée à la connaissance de l'autorité occupante. Ce qui est reproché à M. Van Dieren, c'est d'avoir donné à une plainte, confidentielle par sa nature, une publicité telle que l'ennemi a été alerté. Il ne faut pas, en effet,

dat de vijand werd gealarmeerd. Opdat er aanklacht weze, is het inderdaad niet noodig dat men sacramentele vormen in aanmerking neemt of dat de ten laste gelegde stap deze aanklacht ten doel had; het volstaat dat de daad die dengene die ze stelt in gevaar kan brengen, op eenigerlei wijze, aan den vijand werd kenbaar gemaakt.

De h. Van Dieren heeft op het oogenblik van de feiten bevestigd en hij verklaart nog op de meest uitdrukkelijke wijze, dat het in zijn bedoeling heeft gelegen beroep te doen op de openbare meening en dat hij alles heeft gedaan opdat zij zou ingelicht worden over zijn campagne tegen den h. Ganshof van der Meersch, en dat zij er zelfs zou aan deelnemen. Hij moet dus toegeven dat de Deutsche overheid door deze ruchtbaarheid was ingelicht zonder dat het noodig was er toe over te gaan, zooals hij ironisch vraagt, de hooge magistraten in wier handen zijn klacht werd neergelegd, wegens medeplichtigheid, bij de zaak te betrekken. Zoo zelfs wordt bewezen en indien later moest worden aangetoond dat de bezettende overheid langs een anderen weg werd ingelicht, dan schijnt het dat er voldoende bewijzen bestaan omtrent de materialiteit van het feit der aanklacht, opdat de Senaat niet blijve stilstaan bij dit onderdeel van het verweer van den h. Van Dieren.

De h. Van Dieren voert aan dat het niet ten gevolge van deze ruchtbaarmaking, noch trouwens zelfs uit hoofde zijner klacht is dat de h. Ganshof van der Meersch werd aangehouden en dat derhalve het causaal verband ontbreekt, zooals door de wet wordt vereischt. Het feit dat de h. Ganshof van der Meersch in betrekking is geweest met de bezettende overheid ten tijde van den smaad bij eene of meer gelegenheden die slecht bepaald zijn en die dagteekenen hetzij van vóór, hetzij van na, ofwel van vóór en van na den smaad, tusschen 30 Juni en 2 Juli 1940, volstaat niet om te bewij-

pour qu'il y ait dénonciation, que l'on observe des formes sacramentelles ou que la démarche incriminée ait cette dénonciation pour objet; il suffit que l'acte pouvant mettre en danger son auteur ait été, de quelque façon que ce soit, révélé à l'ennemi.

M. Van Dieren a affirmé au moment des faits et déclare encore de la façon la plus formelle avoir eu l'intention d'en appeler à l'opinion publique et avoir tout fait pour qu'elle soit informée de sa campagne contre M. Ganshof van der Meersch et même y prenne part. Il doit donc convenir que l'autorité allemande était informée par cette publicité, sans qu'il faille recourir, comme il demande ironiquement, à la mise en cause, pour complicité, des hauts magistrats entre les mains desquels sa plainte a été déposée. Si même il est affirmé, et s'il était ultérieurement démontré, que l'autorité occupante a été avisée par ailleurs, il semble qu'il y ait suffisamment d'indices de la matérialité du fait de dénonciation pour que le Sénat ne puisse s'arrêter à cette branche de la défense de M. Van Dieren.

M. Van Dieren allègue que ce n'est pas à la suite de cette publicité ni, du reste, même en raison de sa plainte, que M. Ganshof van der Meersch a été arrêté et que, dès lors, fait défaut le lien de cause à effet exigé par la loi. Le fait que M. Ganshof van der Meersch ait été en rapport avec l'autorité occupante à l'époque de l'outrage à une ou à plusieurs occasions mal définies et se plaçant soit avant, soit après, ou avant et après l'outrage, entre le 30 juin et le 2 juillet 1940, ne suffit pas à démontrer que son arrestation est étrangère au scandale provoqué par M. Van Dieren; il est

zen dat zijn aanhouding vreemd is aan het schandaal verwekt door den h. Van Dieren; het is mogelijk dat de h. Van Dieren, van daar uitgaande, het kunne bewijzen, doch het bewijs is nog zelfs niet geschetst. De bewering dat de h. Ganshof van der Meersch werd aangehouden op 8 of op 9 Juni 1940, samen met de hh. de Foy, Anspach, Bekaert en Louage, heeft op zichzelf een grootere bewijskracht. Uit deze vaststelling besluit de h. Van Dieren dat het wegens zijn ambt is dat de h. Ganshof van der Meersch werd aangehouden, en zoo hij langer in hechtenis werd gehouden dan zijn ongeluksmakers, dit is omdat hij blijkbaar een grooter deel van verantwoordelijkheid had in de daden die deze personen zouden hebben gesteld, samen met hem, doch onder zijn controle, zooniet op zijn bevelen.

Tegen deze gewis indrukwekkende redeneering verzetten zich de beweringen van den h. Auditeur-Generaal dat hij niet werd ondervraagd gedurende vier maanden en dat hem alsdan werd verklaard dat hij slechts in hechtenis werd gehouden wegens de geweld daden bedreven op zijn persoon en die het bewijs hadden geleverd dat hij de openbare orde verstoorte.

Het volstaat deze tegenstrijdige thesissen uiteen te zetten om te bewijzen dat het hier een kwestie van den grond der zaak betreft, die enkel zou kunnen worden opgehelderd door een onderzoek en eventueel beslecht door de rechtsprekende rechtsmacht. Maar dit is ook bewijzen dat er voldoende vermoedens van schuld bestaan opdat de Senaat zich niet uit dien hoofde kunne verzetten tegen de vraag tot schorsing der parlementaire onschendbaarheid.

De h. Van Dieren komt ten slotte in verzet tegen de beschuldiging zelf in zoover zij veronderstelt dat hij « met kwaad opzet » zou hebben gehandeld naar de bewoordingen van het vroeger artikel 121bis van het

possible que partant de là, M. Van Dieren puisse le démontrer, mais la démonstration n'est même pas esquissée. L'affirmation que M. Ganshof van der Meersch fut arrêté le 8 ou le 9 juillet 1940 en même temps que MM. de Foy, Anspach, Bekaert et Louage, a par elle-même une plus grande force probante. De cette constatation, M. Van Dieren conclut que c'est en raison de ses fonctions que M. Ganshof van der Meersch a été arrêté et que s'il a été maintenu en détention plus longtemps que ses compagnons d'infortune, c'est parce qu'il portait apparemment une part plus grande de responsabilité dans des actes que ces personnes auraient commis en même temps que lui mais sous son contrôle, sinon sous ses ordres.

A ce raisonnement assurément impressionnant s'opposent les affirmations de M. l'Auditeur Général qu'il ne fut pas interrogé pendant quatre mois et qu'il lui fut alors déclaré qu'il n'avait été maintenu en détention qu'en raison des voies de fait commises sur sa personne, qui avaient fourni la preuve qu'il troublait l'ordre public.

Il suffit d'énoncer ces thèses contradictoires pour montrer qu'il s'agit là d'une question de fond qui ne pourrait être éclairée que par une instruction et éventuellement tranchée que par la juridiction de jugement. Mais c'est montrer aussi qu'il existe des indices suffisants de culpabilité pour que le Sénat ne puisse s'opposer de ce chef à la demande de levée de l'immunité parlementaire.

M. Van Dieren enfin s'insurge contre l'inculpation elle-même, en ce qu'elle suppose qu'il aurait agi « méchamment » aux termes de l'ancien article 121bis du Code pénal qui lui serait, en effet, seul applicable.

Strafwetboek dat, inderdaad, alleen op hem zou toepasselijk zijn.

De interpretatie van de beweegredenen die den betichte hebben doen handelen, die onontbeerlijk is wanneer de beschuldiging slaat op een daad die, om strafbaar te zijn, het bijzonder opzet vereischt is bijzonder kiesch. Zij behoort door haar wezen tot de bevoegdheid van de rechterlijke macht en de Senaat zou daarover niet wettig kunnen beraadslagen. Het is waar dat de Raad van de Orde der advocaten bij het Hof van Beroep te Brussel, kennis nemende van deze feiten en uitspraak doende over den grond der zaak wat deze feiten betreft, het advies heeft uitgedrukt dat de h. Van Dieren het gevolg (de aanhouding) van zijn daad (de smaad) noch gewenscht noch gewild had, maar dat hij dit gemakkelijk had kunnen voorzien. Het is alleen op dit punt dat de tuchtstraffelijke rechtsmacht zich afscheidt van de opstelling van dit deel der vervolgingen — het betaamt daarop nadruk te leggen vermits de h. Van Dieren zich op deze beraadslaging beroept te zijner ontlasting, — maar het is voor den Senaat niet mogelijk te oordeelen dat deze enkele zienswijze hem machtigt een vraag te verwerpen die trouwens gestaafd is door vaststaande bestanddeelen.

Er dient inderdaad aangestipt dat het, zelfs wat betreft de inzichten van den h. Van Dieren, de stukken medegedeeld aan de Commissie niet mangelt aan sommige objectieve vermoedens, zooals het interview door den h. Van Dieren toegestaan aan het blad *Volk en Staat*, n^r van 23 Juli 1940, waarin men hem doet zeggen, zonder dat hij schijnt verzet te hebben aangeteekend tegen de woorden die hem in den mond worden gelegd, dat « zoo het Belgisch gezag niet dierf optreden, de bevolking aan den bezetter zou vragen de orde en het recht te verzekeren ».

* * *

L'interprétation des mobiles qui ont fait agir l'inculpé, indispensable lorsque l'accusation porte sur un acte qui, pour être punissable, requiert le dol spécial, est particulièrement délicate. Elle est, par essence, de la compétence du pouvoir judiciaire et le Sénat ne pourrait légitimement délibérer à son propos. Il est vrai que, prenant connaissance de ces faits et statuant au fond en ce qui les concerne, le Conseil de l'Ordre des avocats près la Cour d'appel de Bruxelles a émis l'avis que M. Van Dieren n'avait ni souhaité ni voulu la conséquence (l'arrestation) de son acte (l'outrage), mais eût pu facilement le prévoir. Ce n'est que sur ce point que la juridiction disciplinaire se sépare du libellé de cette branche des poursuites — il échet de le souligner puisque M. Van Dieren invoque cette délibération à sa décharge — mais il n'est pas possible au Sénat de considérer que cette seule appréciation l'autorise à rejeter une demande étayée par ailleurs sur des éléments constants.

Il y a lieu de noter, en effet, que même en ce qui concerne les intentions de M. Van Dieren, les pièces communiquées à la Commission ne sont pas dépourvues de certains indices objectifs, comme l'interview accordée par M. Van Dieren au journal *Volk en Staat*, numéro du 3 juillet 1940, où on lui fait dire, sans qu'il paraisse avoir protesté contre le langage qui lui est prêté, que « si l'autorité belge n'osait agir, la population demanderait à l'occupant d'assurer l'ordre et la justice ».

* * *

De telastlegging van hulp aan den vijand.

Het derde deel van de beschuldiging is van meer algemeen aard. Het slaat op de hulp die de h. Van Dieren zou verleend hebben aan de politiek en aan de inzichten van den vijand.

Ofschoon het steunt op nauwkeurige feiten, komt het er vooral op aan het vraagstuk in zijn geheel te onderzoeken.

De h. Van Dieren klaagt over het feit dat men zijn houding verwacht met de politieke bedrijvigheid « ingevoerd door het V. N. V. enkele maanden na het begin van den oorlog ». Zoo er verwarring bestaat en zoo er gronden tot verdenking aanwezig zijn, — immers de politiek van het V. N. V. tijdens den oorlog was wel van aard om de inzichten van den vijand te bevorderen, zooals de h. Van Dieren impliciter toegeeft, — dan kan de h. Van Dieren niet andermans kwaad opzet verantwoordelijk stellen.

Gewis kan men in vreedstijd voorzitter van de Vlaamsch Nationalistische Groep in den Senaat zijn en als openbaar mandataris al de stellingen van het V. N. V. verdedigen, en tevens verklaren dat men niet tot deze partij behoort, gewis kan men deze positie rechtvaardigen wanneer de burgers zich in volle vrijheid kunnen uitspreken en er kunnen toe gebracht worden een uiterst spitsvondig onderscheid van rechtsleer of van tactiek te aanvaarden; maar in oorlogstijd, wanneer de bezetting aan niemand toelaat uitleg te vragen aan de openbare mandatarissen of er van hen te verwachten, dan mag hun houding niet dubbelzinnig zijn. Onder de bezetting heeft de h. Van Dieren zich nog openbaar solidair verklaard met het V. N. V. door toe te treden tot de nieuwe volksbeweging waarvan deze partij en haar leider het initiatief hadden genomen; tijdens de bezetting heeft de h. Van Dieren zich gesolidariseerd met het V. N. V. in de rechterlijke vordering, die sommige

La prévention d'aide à l'ennemi.

La troisième branche de l'accusation est d'ordre plus général. Elle porte sur l'aide que M. Van Dieren aurait apportée à la politique et aux desseins de l'ennemi.

Bien qu'elle se fonde sur des faits précis, il importe avant tout d'envisager la question dans son ensemble.

M. Van Dieren se plaint de ce que l'on confonde son attitude avec l'activité politique « instaurée par le V. N. V. quelques mois après le début de la guerre ». S'il y a confusion et s'il y a matière à suspicion — car la politique du V. N. V. pendant la guerre était bien de nature à favoriser les desseins de l'ennemi, comme M. Van Dieren l'admet implicitement — M. Van Dieren ne peut s'en prendre à la malignité d'autrui.

Sans doute peut-on, en temps de paix, être président du groupe nationaliste flamand au Sénat et soutenir comme mandataire public toutes les thèses du V. N. V., tout en déclarant ne pas appartenir à ce parti, sans doute peut-on justifier cette position lorsque les citoyens peuvent s'exprimer en toute franchise et être amenés à accepter des distinctions de doctrine ou de tactique extrêmement subtiles; mais en temps de guerre, lorsque l'occupation ne permet à personne de demander des explications aux mandataires publics ou d'en attendre d'eux, leur attitude ne peut être équivoque. Sous l'occupation, M. Van Dieren s'est encore solidarisé publiquement avec le V. N. V. en adhérant au « Nouveau Mouvement Populaire » dont ce parti et son chef avaient pris l'initiative; sous l'occupation, M. Van Dieren s'est solidarisé avec le V. N. V. dans l'action judiciaire que certains de ses membres menaient contre l'Auditeur-Général. Il ne peut, dès lors, sérieusement

zijner leden instelden tegen den h. Auditeur-Generaal. Hij kan derhalve aan niemand er een ernstig verwijt van maken dat feiten en daden, die misschien minder gekenmerkt maar evenzeer spectaculair zijn, worden geïnterpreteerd als een goedkeuring van de politiek van het V.N.V. en zelfs als een propaganda voor het V.N.V.

Op gebied van hulp aan de propaganda van den vijand, bestaat er geen enkel vast criterium en de verantwoordelijkheden moeten worden beoordeeld volgens de plichten en de verplichtingen die eenieder had vanwege zijn stand en zijn ambt. De verontwaardiging waarop de h. Van Dieren de beschuldigingen, waarvan hij het voorwerp is, onthaalt, zal hem niet beletten te begrijpen dat de Senaat, zich plaatsende op dit standpunt, zich niet wil stellen tusschen het gerecht en een der leden van de Hooge Vergadering die, uit hoofde van hetgeen de meest toegeevenden zouden kunnen beschouwen als flirt met de verraders te wijten aan een sportieven geest die op zijn minst misplaatst is, misschien onrechtvaardige, maar in elk geval gewettigde woede heeft uitgelokt.

Welke zijn de feiten?

De h. Van Dieren beweert niet aanwezig te zijn geweest op de Bormshulde op 11 Augustus 1940, en de Commissie evenmin als de Raad van de Orde heeft redenen om aan zijn woord te twijfelen. De h. Van Dieren mag er evenwel geen aanstoot aan nemen dat men geloof heeft gehecht aan het verslag van deze plechtigheid gegeven in *Volk en Staat*, van 12 Augustus 1940, terwijl in het nummer van daags te voren een oproep van Staf De Clercq was verschenen waaraan de h. Van Dieren zijn volle toestemming gaf en die een roerende hulde aan August Borms bevat.

De h. Van Dieren immers komt voor in de tweede lijst der toetreders tot de Nieuwe Volksbeweging, verschenen in *Volk en Staat* van 25 Augustus 1940.

faire reproche à d'aucuns d'interpréter des faits et gestes peut-être moins caractérisés mais tout aussi spectaculaires comme une approbation de la politique du V. N. V. et même une propagande pour le V. N. V.

En matière d'aide à la propagande de l'ennemi, il n'est aucun critère certain et les responsabilités doivent s'apprécier d'après les devoirs et les obligations que chacun tenait de sa position et de sa charge. L'indignation par laquelle M. Van Dieren accueille les accusations dont il est l'objet ne l'empêchera pas de comprendre que, se plaçant à ce point de vue, le Sénat n'entend pas s'interposer entre la justice et l'un des membres de la Haute Assemblée qui a suscité, en raison de ce que les plus indulgents pourraient considérer comme des coquetteries avec les traîtres, dues à un esprit sportif pour le moins déplacé, des colères peut-être injustes mais en tout cas légitimes.

Quels sont les faits ?

M. Van Dieren affirme n'avoir pas assisté à la commémoration Borms le 11 août 1940 et la Commission, pas plus que le Conseil de l'Ordre, n'a de raison de douter de sa parole. M. Van Dieren ne peut cependant se formaliser de ce que l'on ait ajouté foi au compte rendu de cette cérémonie par le *Volk en Staat*, le 12 août 1940, alors que, dans le numéro de la veille, avait paru un appel de Staf De Clercq auquel M. Van Dieren apporta sa pleine adhésion et qui contient un vibrant hommage à Auguste Borms.

M. Van Dieren, en effet, figure dans la deuxième liste des adhérents au « Nouveau Mouvement Populaire » publiée par *Volk en Staat* le 25 août

Hij verklaart niets kwaads te hebben gezien in deze beweging. Hij voegt er bij dat « op dit oogenblik, noch Staf De Clercq, noch een enkel ander lid van het V.N.V. bij mijn weten een houding hebben aangenomen, noch een woord hebben uitgesproken die toelieten hun latere houding te voorzien ». En dat hij steeds vast hield aan deze verklaring van den h. Elias « dat in geval van een nieuwe bezetting, er geen spraak mocht zijn van een herhaling van het activisme ». Welnu, de handteekening van den h. Van Dieren verschenen in *Volk en Staat* van 25 Augustus 1940, onder den titel « Sluit eendrachtig aan bij de groote volksbeweging », wordt ingeleid door de woorden : « Vóór veertien dagen verscheen in ons blad de aanmaning tot eendracht van Staf De Clercq, met een reeks namen van persoonlijkheden die het Vlaamsche volk opriepen om aan te sluiten bij de nieuwe volksbeweging, waarvan het V.N.V. het initiatief heeft genomen » enz. In het manifest, waaraan *Volk en Staat* herinnert, verklaart Staf De Clercq, na de nationaal solidaristische beginselen van het V.N.V. « levende aanklacht tegen de onnatuurlijkheid van den Belgischen Staat, » te hebben bevestigd : « Op dit oogenblik waar Vlaanderen het uur zijner vrijwording gaat beleven, gaan onze gedachten in de eerste plaats naar hem die zijn vrijheid jarenlang voor zijn volk heeft geofferd : Dr Borms. Hij is het dien wij wenschen te zien als den man die door zijn zedelijk gezag de eenheid en de eendracht der beweging waarborgt. »

Het ware derhalve zinloos het protest van den h. Van Dieren te weerleggen. Afgezien van de verschijning van dit politiek manifest in een gecensureerd dagblad, afgezien van de aangesloten bij een beweging, die zich sedertdien haast allen een treurige beroemdheid hebben verworven, afgezien van de ongezonde vreugde welke dit vóór-programma uitdrukt, laat het beroep op August Borms niet

1940. Il déclare n'avoir rien vu de subversif dans ce mouvement. Il ajoute que « à ce moment, ni Staf De Clercq, ni aucun autre membre du V. N. V. n'avaient à ma connaissance, eu une attitude ni prononcé une parole qui permît de prévoir leur attitude ultérieure » et qu'il s'en tenait toujours à cette déclaration de M. Elias : « qu'en cas d'une nouvelle occupation, il ne pouvait être question d'une réédition de l'activisme ». Or, la signature de M. Van Dieren parue dans le *Volk en Staat* du 25 août 1940 sous le titre « Adhérez unanimement au Grand Mouvement Populaire » est introduite par les mots : « Il y a quinze jours paraissait dans notre journal un appel à l'union, de Staf De Clercq, avec une série de noms de personnalités qui appelaient le public flamand à adhérer à un nouveau mouvement populaire dont le V. N. V. a pris l'initiative, etc. » Dans le manifeste rappelé par *Volk en Staat*, Staf De Clercq, après avoir affirmé les principes « nationaux solidaristes » du V. N. V. « vivante accusation du caractère anti-naturel de l'Etat belge », déclare : « A cet instant où la Flandre va vivre l'heure de sa libération, nos pensées vont en premier ordre à Celui qui a sacrifié des années entières de sa liberté pour son peuple : le Dr Borms. C'est en lui que nous désirons voir l'homme qui, par son autorité morale, garantira l'unité et l'union du mouvement. »

Il serait oiseux, dès lors, de répondre aux protestations de M. Van Dieren. Indépendamment de la parution de ce manifeste politique dans un journal censuré, indépendamment des adhérents au mouvement qui, presque tous, se sont taillé depuis lors une triste célébrité, indépendamment de la joie malsaine qu'exprime cet avant-programme, l'invocation à August Borms ne laisse aucun doute sur la continuité

den minsten twijfel over de voortzetting tusschen de nieuwe beweging en het activisme, tusschen het V.N.V. van vóór den oorlog en het V. N. V. van het verraad.

Het is dienvolgens niet zonder schijn van reden dat de vervolgende partij den brief dien de h. Van Dieren in de *Soir* deed verschijnen betreffende de leiders der Nationale Bank welke België hadden verlaten en ons goudincasso naar het buitenland hadden vervoerd, alsook de redevoering door den h. Van Dieren uitgesproken op de algemeene vergadering der Nationale Bank daags nadat zijn naam opvallend vermeld stond in *Volk en Staat* als aanhanger van de « Nieuwe Vlaamsche Volksbeweging », op ongunstige wijze interpreteert.

Het zal wellicht voor de rechtsmacht van onderzoek en eventueel voor de rechtsprekende rechtsmacht aangewezen zijn het alleszins gunstig advies te wegen van den h. Goffin, gewezen gouverneur der Nationale Bank, voor den h. Van Dieren, zooals blijkt uit zijn getuigenis voor den Raad der Orde. Doch het onderzoek dezer verschillende interpretaties, getuigenissen of adviezen die kunnen ingeroepen worden, behoort niet tot de bevoegdheid van den Senaat.

Voor hetgeen de betrekkingen betreft die voort bestaan bleven tusschen den h. Van Dieren en het V. N. V., voegt de h. Auditeur-Generaal bij het dossier een brief op 28 Augustus 1941 geschreven door den h. Van Dieren aan zijn « vriend » Van den Berghe, algemeen secretaris van het V. N. V., naar aanleiding van de zaak Ganshof van der Meersch. De h. Van Dieren legt den nadruk op het feit dat dit stuk (de bijlage ervan en twee brieven van zijn briefwisselaar schijnen maar een bijkomend belang te hebben) feitelijk een afgezonderd document uitmaakt, dat niet van dien aard is het doorgaans intiem kenmerk zijner betrekkingen met het V. N. V. te bewij-

entre le mouvement nouveau et l'activisme, entre le V. N. V. d'avant la guerre et le V. N. V. de la trahison.

Ce n'est pas, dès lors, sans une apparence de raison que la partie poursuivante interprète défavorablement la lettre que M. Van Dieren fit publier dans *Le Soir* au sujet des dirigeants de la Banque Nationale qui avaient quitté la Belgique et qui avaient transporté notre encaisse-or à l'étranger, ainsi que le discours que M. Van Dieren prononça à l'Assemblée générale de la Banque Nationale le lendemain du jour où son nom avait la vedette de *Volk en Staat* comme adhérent au « Nouveau Mouvement Populaire » flamand.

Il importera sans doute à la juridiction d'instruction, et éventuellement à la juridiction de jugement, de peser l'avis en tous points favorable à M. Van Dieren de M. Goffin, ex-gouverneur de la Banque Nationale, ainsi qu'il ressort de sa déposition devant le Conseil de l'Ordre. Mais la discussion de ces interprétations diverses et des témoignages ou avis qui peuvent être invoqués ne relève pas de la compétence du Sénat.

Quant aux relations qui continuèrent à exister entre M. Van Dieren et le V. N. V., M. l'Auditeur Général verse au dossier une lettre écrite le 28 août 1941 par M. Van Dieren à son « ami » Van den Berghe, secrétaire général du V. N. V., à propos de l'affaire Ganshof van der Meersch. M. Van Dieren insiste sur le fait que cette pièce (son annexe et deux lettres de son correspondant ne paraissant avoir qu'une importance secondaire) constitue en réalité un document isolé qui ne peut démontrer le caractère habituellement intime de ses relations avec le V. N. V. Faut-il rappeler que l'instruction n'est pas ouverte et que cette lettre peut n'être qu'un indice, mais un indice suffi-

zen. Dient er aan herinnerd dat het onderzoek niet ingesteld werd en dat deze brief slechts een aanwijzing, doch een toereikende aanwijzing kan zijn? De h. Van Dieren zet er zijn bemoeiingen uiteen als adviseur van den h. Tollenaere en van den h. Antoon Mermans, burgerlijke partijen, en besluit door te zeggen dat hij veronderstelt de terugbetaling der gedane uitgaven niet te moeten eischen van de betrokkenen persoonlijk, doch dat zij hem zal gedaan worden door zijn eigen tusschenpersoon, Van den Berghe. Hij voegt er bij dat « hij er zal voor zorgen dat er in alle geval een exemplaar van den bundel (eens deze afgeschreven) beschikbaar weze voor hem » (voor den h. Van den Berghe).

Zonder een juiste maat te buiten te gaan, kan men zich afvragen of de h. Van Dieren ten deze niet het belang zijner klanten verwacht met dit van het V. N. V. en of hij in het besproken geval niet evenzeer bekommerd is om het belang van het V. N. V. als om de belangen waarvan hij de verdediging had opgenomen. Welnu, de h. Ganshof van der Meersch, wiens veroordeeling deze burgerlijke partijen nastreefden, had op dat oogenblik een lange opsluiting ondergaan, waaraan de h. Van Dieren bevestigde vreemd te zijn en de politiek van het V. N. V. had zich toenmaals met genoeg cynisme gedragen opdat de h. Van Dieren de wijziging waarop hij zich beroept moet opgemerkt hebben. Dienvolgens te besluiten dat, in den oorlog welke België voor zijn onafhankelijkheid voerde, de h. Van Dieren soms de belangen van het land ten bate van den vijand verkeerd heeft gediend, blijkt niet zoodanig verzonnen dat men de verdenking daarvan zou moeten van de hand wijzen en de gelegenheid verwerpen er ofwel het bewijs ofwel de ontkenning van aan te brengen.

De h. Van Dieren erkent, op 31 Augustus 1941, zooals elk jaar vóór den

sant? M. Van Dieren y expose les diligences qu'il a faites comme conseil de M. Tollenaere et de M. Antoon Mermans, parties civiles, et conclut en disant qu'il suppose qu'il ne doit pas réclamer remboursement des frais exposés aux intéressés personnellement, mais qu'il lui sera fait par son intermédiaire à lui, Van den Berghe. Il ajoute qu'il « veillera à ce qu'un exemplaire du dossier (une fois celui-ci copié) soit mis en tout cas à sa disposition » (de M. Van den Berghe).

Sans dépasser les bornes d'une juste mesure, on peut se demander si M. Van Dieren ne confond pas à cette occasion l'intérêt de ses clients et celui du V.N.V. et s'il ne veille pas, en l'occurrence, avec autant de sollicitude à l'intérêt du V. N. V. qu'aux intérêts dont il avait assumé la défense. Or, M. Ganshof van der Meersch, dont ces parties civiles poursuivaient la condamnation, avait à ce moment subi la longue détention à laquelle M. Van Dieren affirmait être étranger et la politique du V. N. V. s'était à cette époque déployée avec assez de cynisme pour que M. Van Dieren s'aperçoive du changement dont il se prévaut. De là à conclure que, dans la guerre que la Belgique menait pour son indépendance, M. Van Dieren a parfois desservi les intérêts de la nation au profit de l'ennemi, ne paraît pas à ce point fantaisiste qu'il en faille écarter le soupçon et rejeter l'occasion d'en apporter ou la preuve ou le démenti.

M. Van Dieren reconnaît avoir assisté, le 31 août 1941, comme chaque

oorlog, een nationaal Vlaamsch zangfeest bijgewoond te hebben op de Groote Markt te Brussel, « cultureele en artistieke manifestatie » zegt hij. « Zoo volstrekt tijdens de bezetting daaraan een politieke beteekenis moet worden gehecht », voegt hij er bij « dan kan daarin enkel de bevestiging worden gezien van de weigering der Vlaamsche cultuur om zich te laten verduitschen ».

De publiciteit aan deze betooging gegeven door *Volk en Staat*, de lijst der deelnemers van naam die begint met « de vertegenwoordiger der Deutsche overheid, der Deutsche Wehrmacht, de N.S.D.A.P. », enz..., de begroeting door den inrichter Karel Peeters huldigend, « den gigantischen storm die de oude constructies doet ineensstorten en nieuwe glorieuske perspectieven opent voor de jonge levenskrachtige volkeren », beweenend « onze kinderen die in heroïschen kamp hun leven offeren in Oost-Europa ter beveiliging van onze beschaving », al hetgeen wij van deze manifestatie weten, schijnt de beweringen van den h. Van Dieren te weerleggen. Men is derhalve gerechtigd zich af te vragen of, tijdens den oorlog, tijdens de bezetting dergelijke betooging bijwonen er niet op neer kwam een politieke betooging bij te wonen en, wanneer men een openbaar mandaat vervult, er deel aan te nemen.

De h. Van Dieren is ook aanwezig geweest op den lijkdienst ter gedachtenis van Tollenaere op 7 Februari 1942, te Roeselare. Hij is van oordeel dat deze daad niet kan aangehouden worden onder de andere, want daardoor zou een stap, die er uiteraard vreemd aan is, met de politiek verward worden en een daad die er noodzakelijk moet aan ontsnappen blootgesteld worden aan beteugeling.

Het spreekt van zelf dat, op het godsdienstig plan, de Kerk haar bijstand aan den zondaar niet mag weige-

année avant la guerre, à une journée nationale flamande de chant à la Grand'Place de Bruxelles, « manifestation culturelle et artistique », dit-il. « S'il faut absolument lui attribuer pendant l'occupation une portée politique », ajoute-t-il, « l'on ne peut y voir que l'affirmation du refus de la culture flamande de se laisser germaniser ».

La publicité donnée à cette manifestation par *Volk en Staat*, la liste de ses participants de marque qui commence par « le représentant de l'autorité allemande, le représentant de l'armée allemande, le représentant du parti national-socialiste hollandais », etc., le discours de bienvenue de l'organisateur Karel Peeters saluant « la gigantesque tempête qui a abattu les vieilles constructions et a ouvert des perspectives glorieuses pour les jeunes forces populaires », pleurant « nos enfants qui sacrifient leur vie à l'Est de l'Europe dans un combat héroïque pour la sauvegarde de notre civilisation », tout ce que nous connaissons de cette manifestation semble opposer un démenti aux affirmations de M. Van Dieren. L'on peut assurément se demander, dès lors, si, assister pendant la guerre, assister sous l'occupation, à pareille manifestation, ce n'était pas assister à une manifestation politique et, lorsqu'on remplit un mandat public, y participer.

M. Van Dieren a également assisté au service religieux à la mémoire de Tollenaere le 7 février 1942, à Roulers. Il considère que ce fait ne peut être retenu parmi les autres, car ce serait mêler à la politique une démarche qui, par essence, y est étrangère et exposer à la répression un acte qui doit nécessairement y échapper.

Il est évident que, sur le plan religieux, l'Eglise ne peut refuser son concours au pécheur et que le croyant

ren en dat de geloovige hem den steun van zijn geloof niet mag ontzeggen. Niemand betwist dienvolgens de Kerk het recht, dat een plicht was, de verraders niet te berooven van de diensten en sacramenten die aan de overleden geloovigen verschuldigd zijn. Niemand kan *a priori* er iemand verwijt van maken om 't even welken lijkdienst bij wonen. Dit wordt op welsprekende wijze, en soms met veel schakeering, bewezen door de godsdienstige overheden waarvan de h. Van Dieren geoordeeld heeft de meening te moeten inroepen. Doch deze meeningen waarvan niemand noch de waarde, noch de juistheid betwist, zijn geen getuigenissen en zijn evenmin beoordeelingen.

Indien het waar is dat sommige personen billijkerwijze den lijkdienst ter eere van Tollenaere konden bijwonen, bij voorbeeld sommige leden zijner familie, dan spreekt het vanzelf dat wie ook, zelfs als lid zijner familie, het kon doen zonder een verwijt op te loopen. De bijstand van de geestelijken werd slechts aan de verraders verleend in de mate dat de diensten niet ontaarden in politieke betoogingen, hetgeen dikwijls moeilijk te voorzien was en waartegen de Kerk meer dan eens uit den aard der zaak laattijdig verzet aantekende. In het bepaalde geval van den lijkdienst ter eere van Tollenaere, kan men zich afvragen in hoeverre de leden der geestelijkheid, die er hun medewerking aan verleenden, niet verder werden meegesleept dan zij gewenscht zouden hebben, door de beslist ongewone aanwezigheid van een aantal vrienden van den overledene dat juist overeenkwam met hetgeen België toenmaals telde aan besliste voorstanders der strijders van het Oosten, zooals zij het openbaar en plechtig hadden betoogd enkele minuten vóór den dienst. Indien, bij het maken van een onderscheid dat de verslaggevers niet hebben gemaakt, de h. Van Dieren beweert niet aanwezig geweest te zijn op de meeting die

ne peut lui refuser l'assistance de sa foi. Personne ne conteste dès lors à l'Eglise le droit, qui était un devoir, de ne pas priver les traîtres des offices et sacrements dus aux croyants défunts. Personne ne peut faire *a priori* grief à quelqu'un d'assister à un service funèbre quel qu'il soit. C'est ce qu'attestent avec éloquence, et d'une façon parfois très nuancée, les autorités religieuses dont M. Van Dieren a cru devoir solliciter l'avis. Mais ces avis dont personne ne conteste ni la valeur, ni la justesse, ne sont pas des témoignages et ne constituent pas davantage des jugements.

S'il est vrai que certaines personnes pouvaient assister légitimement au service religieux en l'honneur de Tollenaere, par exemple certains membres de sa famille, il n'est pas évident que quiconque, fût-il même membre de sa famille, pût le faire sans encourir de reproche. Le concours du clergé n'était accordé aux traîtres que dans la mesure où les services ne dégénéraient pas en manifestations politiques, ce qui était souvent difficile à prévoir et ce contre quoi l'Eglise éleva à plus d'une reprise une protestation forcément tardive. Dans le cas précisément du service en l'honneur de Tollenaere, il est permis de se demander jusqu'à quel point les membres du clergé qui y prêtèrent leur concours ne furent pas entraînés au-delà de ce qu'ils eussent souhaité, par la présence assurément insolite d'un nombre d'amis du défunt qui correspondait très exactement à ce que la Belgique comptait alors de partisans décidés des combattants de l'Est, comme ils l'avaient publiquement et solennellement manifesté quelques minutes avant le service. Si, faisant une distinction que n'ont pas faite les chroniqueurs, M. Van Dieren affirme n'avoir pas été au meeting qui précéda la cérémonie religieuse, entendant ainsi démontrer

de godsdienstplechtigheid voorafging, aldus willende bewijzen alleen zijn plichten als geloovige vervuld te hebben, dan verliest hij uit het oog dat de hulde die hij aan den overledene bracht door zich in zeer moeilijke voorwaarden te verplaatsen en met het samenvallen van een meeting, waarvan het doel hem niet onbekend was, een zoodanig uitzicht kon krijgen dat het verder reikte dan den man en noodzakelijk weerkaatste op den soldaat die gevallen was in den dienst der vijanden van België. Het minst wat men kan zeggen — en hierdoor bemoeit men zich niet met het geweten van iemand anders, noch belet men de uitdrukking van zijn godsvrucht — is dat, welke ook de beweegredenen mogen zijn die den h. Van Dieren aanspoorden zich naar bedoelden dienst te begeven, de redenen die hij moest hebben om zich te onthouden, en als Belgisch Staatsburger, en als openbaar mandataris, zoo klaarblijkend waren dat men stellig, zonder hem nu reeds te veroordeelen, hem kan verwijten er het gebiedend karakter niet van gekend te hebben en hem rekenschap van zijn daad kan vragen.

Betreffende den jaardienst voor Staf De Clercq, is het mogelijk dat de omstandigheden verschillend waren en dat men er den h. Van Dieren geen bezwaar van kan maken hem bijgewoond te hebben. Het onderzoek waartoe overgegaan zal worden zal het mogelijk maken nader die omstandigheid te belichten en namelijk te weten of de ruchtbaarheid door *Volk en Staat* aan bedoelden dienst gegeven, al dan niet toevallig was.

* * *

Besluiten.

Uit deze korte uiteenzetting blijkt dat op het eerste gezicht het verzoek van den h. Auditeur-Generaal niet zonder grond is in het derde zooals in de eerste twee deelen van zijn aan-

avoir simplement rempli ses devoirs de croyant, M. Van Dieren perd de vue que l'hommage qu'il rendait au défunt, en se déplaçant dans des conditions très difficiles et avec la coïncidence d'un meeting dont il n'ignorait pas les buts, pouvait prendre un tel éclat qu'il dépasserait l'homme et rejaillirait nécessairement sur le soldat tombé en portant les armes des ennemis de la Belgique. Le moins que l'on puisse dire — et ce n'est pas là s'immiscer dans la conscience d'autrui ni brimer l'expression de sa piété — c'est que, quels qu'aient été les mobiles qui incitèrent M. Van Dieren à se rendre à ce service, les raisons qu'il devait avoir de s'abstenir, et comme citoyen belge et comme mandataire public, étaient à ce point évidentes qu'on peut assurément, sans pour cela le condamner dès à présent, lui faire grief d'en avoir ignoré le caractère impératif et lui demander compte de son acte.

En ce qui concerne le service de fin d'année pour Staf De Clercq, il est possible que les circonstances fussent différentes et que l'on ne puisse pas faire grief à M. Van Dieren d'y avoir assisté. L'instruction à laquelle il sera procédé permettra de mieux se rendre compte de cette circonstance, et notamment de savoir si la publicité faite à ce service par *Volk en Staat* fut, oui ou non, accidentelle.

* * *

Conclusions.

Il résulte en tout cas de ce bref exposé qu'il n'apparaît pas à première vue que la requête de M. l'Auditeur-Général soit dépourvue de tout fondement dans la troisième comme dans

vraag, en de Commissie is van meening dat er aanleiding toe is, door de parlementaire onschendbaarheid te schorsen, het gerecht in staat te stellen volle klaarte te verkrijgen. In dit bepaald geval past het zelfs er aan toe te voegen dat de Senaat er zich slechts kan om verheugen. Hij verheugt er zich om en voor de Hooge Vergadering en voor dit zijner leden, dat door tuchtmaatregelen in zijn schoot en ernstige tuchtstraffen buiten den Senaat, te recht of ten onrechte in verdenking werd gehouden door een groot deel der openbare meening.

De h. Van Dieren zal aldus de gelegenheid hebben de talrijke getuigenissen te doen gelden, waaraan men ten volle geloof kan hechten, van de personen die bevestigen hem met een groot vaderlandsch bewustzijn en zelfs met een grooten burgermoed, bijzonder in de uitoefening van zijn beroep als advocaat, te hebben zien handelen. In elk geval, de onderscheiding tusschen hetgeen de gronden van beschuldiging mocht tegenspreken en hetgeen er eenvoudig den ernst van zou verminderen, ligt niet in de bevoegdheid van den Senaat.

De h. Van Dieren verwijt aan de Commissie voor te stellen op de aanvraag in te gaan zonder te durven bevestigen dat de feiten die hem verweten worden vaststaan. Het spreekt van zelf dat indien de Commissie een advies over de schuld of de onschuld van den h. Van Dieren moest uitspreken, terwijl het onderzoek nog niet aangevangen is, zij haar opdracht zou te buiten gaan. Door de vervolging toe te laten, drukt zij geen advies ten gronde uit. Daarentegen, door de vervolging niet toe te laten, zou zij als haar meening te kennen geven dat de vervolging haar klaarblijkelijk ongegrond voorkomt, hetgeen de h. Van Dieren onderlijnt wanneer hij zegt : « Het is aangewezen aan den h. Ganshof alleen de verantwoordelijkheid dezer vervolging over te laten na de

les deux premières branches de sa demande, et la Commission estime qu'il y a lieu, en levant l'immunité parlementaire, de permettre à la justice de faire toute la lumière. En l'espèce, il convient même d'ajouter que le Sénat ne peut que s'en féliciter. Il s'en félicite pour la Haute Assemblée et pour celui de ses membres que des mesures d'ordre en son sein et des sanctions disciplinaires graves hors de l'enceinte du Sénat ont, à tort ou à raison, maintenu dans la suspicion dont l'entourait une grande partie de l'opinion publique.

M. Van Dieren aura ainsi l'occasion de faire valoir les nombreux témoignages, auxquels on peut ajouter pleinement foi, des personnes qui affirment l'avoir vu agir avec une grande conscience patriotique et même un grand courage civique, particulièrement dans l'exercice de sa profession d'avocat. En tout état de cause, la discrimination de ce qui contredirait les chefs d'accusation ou de ce qui en atténuerait simplement la gravité n'appartient pas au Sénat.

M. Van Dieren fait grief à la Commission de proposer l'admission de la demande sans oser affirmer que les faits qui lui sont reprochés sont établis. Il est évident que si la Commission exprimait un avis sur la culpabilité ou l'innocence de M. Van Dieren, alors du reste que l'instruction n'est pas encore commencée, elle sortirait de sa mission. En autorisant les poursuites, elle n'émet pas d'avis au fond. Par contre, en ne les autorisant pas, elle émettrait cet avis que les poursuites lui paraissent évidemment mal fondées ce que M. Van Dieren souligne en disant : « Il importe de laisser à M. Ganshof seul la responsabilité de ces poursuites après la clôture de la session, s'il ose les entreprendre sans être couvert par l'autorité de la Commission et du Sénat. »

sluiting van den zittijd, indien hij ze durft inzetten zonder door het gezag van de Commissie en van den Senaat gedekt te zijn ».

Wat de h. Van Dieren feitelijk wil, dat is den Senaat er toe brengen op te treden als rechter der feiten die hem worden verweten, omdat hij als « onbillijk » en zelfs « onmenschelijk » beschouwt, « hem bloot te stellen aan de ernstige gevolgen waartoe voor hem aanleiding zou geven een vervolging voor een rechtsmacht waar hij, die hem beschuldigt en die alleen is om hem te beschuldigen, een bijna volstrekte macht heeft ».

Door den h. Van Dieren op dit gebied te volgen, zou men niet alleen de scheiding van machten met den voet trappen, doch ook de rechterlijke macht op even ernstige als onverdiende wijze beledigen.

De Verslaggever, *De Voorzitter,*
P. VERMEYLEN. H. ROLIN.

Ce que M. Van Dieren veut en réalité c'est provoquer le Sénat à se faire juge des faits qui lui sont reprochés parce qu'il considère comme « injuste » et même « inhumain » de « l'exposer aux graves conséquences qu'entraînerait une poursuite devant une juridiction où celui qui l'accuse et qui seul l'accuse jouit d'un pouvoir presque absolu ».

Suivre M. Van Dieren sur ce terrain serait non seulement fouler au pied la séparation des pouvoirs, mais encore accabler le pouvoir judiciaire d'un outrage aussi grave qu'immérité.

Le Rapporteur, *Le Président,*
P. VERMEYLEN. H. ROLIN.